

Ord från redaktionen

Eva Tillberg
Stockholm

Varmt välkomna till ett nytt nummer av Mellanrummet! Temat är Allianser i barn- och ungdomspsykoterapi. I det här numret, samt i det kommande vårnumret, har redaktionen valt att belysa ett par centrala begrepp inom psykodynamisk psykoterapi: Allians samt Överföring - Motöverföring. Fenomen som används för att beskriva och förstå skeenden i den terapeutiska relationen, och hur en människa kan få psykologisk hjälp via sådana processer.

Begreppen utgör en kärna i psykodynamisk psykoterapi. Det kan samtidigt vara något svårfångat som inte så enkelt låter sig förklaras. Vi ser det därför som meningsfullt och viktigt att lyfta fram dessa så verksamma fenomen. Verksamma? Hur vet vi det? Ja, främst därför att det finns en stark och lång kunskaps- och erfarenhetsbaserad tradition, och därtill en hel del forskning. Men psykodynamiskt orienterade kliniker och forskare behöver fortsätta att utvärdera sina metoder och problematisera sina teorier på ett utvecklingsbefrämjande sätt. Både för att utveckla kunskapen inom det egna fältet

och för att få en ökad samhällelig genomslagskraft. Både små och stora patienter behöver mångfald inom psykisk/psykologisk vård.

I Norge har en sådan utveckling redan pågått en tid vilket fått effekt. Diskussionen kring olika terapiformers värde är inte längre så polariserad och debatten har nyanserats och vidgats. I Sverige har en sådan utveckling inte riktigt tagit fart och form ännu, men Riksföreningen Psykoterapicentrum i Sverige lyfte på sin höstkonferens 2013 nyligen fram aktuell forskning inom det psykodynamiska fältet. Konferensen var ett välbesökt arrangemang

där föreläsare, publik, beslutsfattare och makt-havare samlades kring temat ”Psykodynamisk terapi i nytt ljus”. Konferensdagens andra del innehöll en intressant och laddad paneldebatt; en givande avslutning på en fullig heldag där nytt ljus och hopp kan skönjas för psykodynamisk psykoterapi. Bland flera inspirerande föreläsare kan särskilt nämnas Karin Lindqvist och Jacob Mechler, som driver bloggen psykodynamiskt.nu. Allt fler väl genomförda studier och psykodynamisk utfallsforskning börjar publiceras och spridas, vilket bloggen vill hålla sig à jour med och lyfta fram. Ännu så länge finns inte så många studier som handlar specifikt om barn och ungdomar, men Mellanrummets intention är att återkomma till aktuell psykodynamisk utfallsforskning i ett framtida temanummer, något som vi hoppas ska inspirera alla läsare.

Utvecklingsarbete och forskning är något professor emerita Siv Boalt Boëthius under många år intresserat sig för. Vi vill här ta tillfället i akt att uppmärksamma att hon tilldelats [Stora Psykologpriset 2013](#). Juryns motivering lyder:

”Med sitt mångåriga arbete som praktiker och forskare har professor emerita Siv Boalt Boëthius bidragit till att sprida psykologisk kunskap till många olika yrkesgrupper. Hennes arbete inom organisations- och grupp-utveckling har varit en pionjärgärning som bland annat lett fram till en tvåårig utbildning i organisationspsykologi. Siv Boalt Boëthius har också under många år gjort avgörande insatser inom området terapi och behandling av barn och unga.”

Att arbeta redaktionellt för Mellanrummet är ett inspirerande och meningsfullt uppdrag. Samtidigt är det en helt ideell arbetsuppgift som ska rymmas parallellt med den vardagliga gärningen och i det egna livet. Det behövs ett personligt engagemang. Vi är därför särskilt glada och tacksamma över att våra norska redaktörer regelbundet reser till Sverige för redaktionsmöten. En av redaktionens svenska medlemmar, Pia Litzell Berg, har bidragit med kunskap och engagemang under många år. Hon lämnar nu redaktionsarbetet och vi tackar varmt för hennes uppskattade arbete.

Nu till detta nummers artiklar och författare.

Hur går det till när allians skapas, hur kan det beskrivas och kommuniceras? I den inledande ”Allians i psykoterapi med barn” lyfter författaren

Birgit Svendsen fram några grundläggande förutsättningar för att allians ska utvecklas. Till att börja med bör barnpsykoterapeuten ha god kunskap om utvecklingspsykologi, familjedynamik och omsorgspersonernas sårbarhet. Egenskaper och förhållningssätt hos terapeuten såsom responsivitet, engagemang och lekfullhet är av central betydelse. Slutligen ger ett terapifokus formulerat med ”barnets språk”, såsom man gör i tidsbegränsad terapi, en god grund för utveckling av allians.

Vad sker i den ömsesidiga kommunikationen mellan patient och psykoterapeut, såväl när kommunikationen fungerar som när den psykiska smärtan styr upplevelserna och tankarna? I ”Kretslopp för ömsesidig interaktion – en modell som beskriver utbytet av känslor och tankar” resonerar Britta Blomberg kring interaktionens avgörande betydelse för utvecklandet av allians mellan psykoterapeut och patient. Det åligger psykoterapeuten att skapa en atmosfär i terapisituationen som stödjer barnet i förmågan att fånga upplevelser, vilket är början till att utveckla förmåga att länka upplevelsefragment till kroppsliga eller/och psykiska sammanhang.

Utän allians – ingen terapi. Anne Grete Hersoug och Randi Ulberg ställer frågan på sin spets i artikeln ”Å bli förstått – og forstå seg selv: om utvikling av allianse i ungdomsterapi”. Vad är viktigast i alliansskapande med deprimerade ungdomar? Det kan vara avgörande om terapeuten använder sin sensitivitet på ett sätt som träffar helt rätt, i rätt ögonblick; ”ögonblickets konst”. Det är en grannliga balansgång som baseras på terapeutens erfarenhet, kompetens och intuition.

Jan-Vegard Nilsen reflekterar över terapirummets betydelse för alliansen med ungdomar i sin artikel ”Kan trygge refleksjonsrom bidra til økt handlingsrom?”. Terapirummet kan, om det upplevs som tillräckligt tryggt, bli ett potentiellt rum som kan bidra till nya upplevelser av autonomi, livskvalitet och handlingsutrymme.

Kristin Sommerseth Olsen, Guro Winsnes og Birgit Svendsen tar med läsaren in i terapirummet med artikeln ”Brettspill som terapeutisk verktøy”. Den lyfter fram hur lekpräglad aktivitet i terapirummet bidrar till att klientens engagemang och motivation för terapiprocessen kan öka. Kommunikation på klientens premisser gör att barnet slappnar av och potential för samarbete då ökar. Målet är att skapa en god relation till barnet för att

det ska känna sig tryggt nog att sätta ord på svåra teman. Kliniska exempel utgår från ett eget tillverkat brädspel/brettspel, vars användande kan bidra till känsloreglering, fungera stressreducerande och ge utrymme för socialt samspel.

Nästa artikel av Anna Lannér Swensson handlar om den kanadensiska behandlingsmetoden ”Watch, Wait and Wonder”, som är en barnledd och samspelsinriktad terapiform med utgångspunkt i anknytningsteori. Den vänder sig till familjer med samspelsproblem där barnen är i åldern 4 månader–9 år. Fokus i behandlingen ligger på direkta interventioner med utgångspunkt i antagandet att små barn inte kan vänta, vikten av en icke påträngande förälder och att föräldrarnas emotionella tillgänglighet är av primär betydelse.

”Varför är vi rädda för kärlek?” Den filosofiska och brännande frågan är titeln på Jon Morgan Stokkelands brief report. Den ger ett kort sammandrag av hans doktorsavhandling: *Å gi og å ta imot. Donald Meltzers psykoanalytiske tenkning i tradisjonen fra Melanie Klein og Wilfred Bion*. Psykoanalytiskt och filosofiskt tänkande sätts i relation till varandra utifrån Klein, Bion, Heidegger, Merleau-Ponty med flera. Ett särskilt fokus ges Meltzers tänkande om dröm och estetisk konflikt som handlar om människans sårbarhet inför livsviktiga frågor såsom: Älskar du mig? Tycker du jag är fin? Kan du förlåta mig? Hos Meltzer blir den ovissheten en motor för utformandet av tankar, känslor och fantasier; givet att barnet över tid kan vara i en tillitsfull relation med en annan människa.

Sist, men inte minst, några intressanta bokanmälningar.

The Developing Practitioner – Growth and Stagnation of Therapists and Counselors bygger på författarnas Michael Helge Rønnestad och Thomas M. Skovholdt omfattande studier av psykoterapeuter och rådgivares professionella utveckling.

Winnicott's Children – Independent Psychoanalytic Approaches with Children and Adolescents är en antologi som Ann Horne and Monica Lanyado är redaktörer för. Antologin samlar kunskap från kollegor som alla inspirerats av D.W. Winnicott. Läsaren får inblick i några av de centrala begrepp som kom att bli vägledande för Winnicotts arbete. Dessa sätts i relation till terapeutiskt arbete med barn, ungdomar och deras föräldrar såsom det bedrivs i dagens samhälle.

I Tryggare kan flera vara – Samtal med små barn

och *deras föräldrar* beskriver Björn Salomonsson, läkare och psykoanalytiker, sitt arbete med barn och föräldrar utifrån sin grund i psykoanalytisk teori och spädbarnsforskning. Boken vänder sig till såväl föräldrar som till dem som i sitt arbete kommer i kontakt med barn och föräldrar.

I *Creative Activities for Group Therapy* presenterar Nina W. Brown, fil dr, professor och handledare, hur kreativa aktiviteter i grupperapi kan utveckla och fördjupa arbetet i gruppen. Den tar upp olika aspekter som gruppleadarens professionella ansvar, allmänna riktlinjer för arbetet, reflektion över och förslag på kreativa aktiviteter/interventioner.

Mellanrummets redaktion vill härmed passa på att önska alla läsare God Jul och Gott Nytt År! Kanske kommande ledigheter skapar tid och rum för att läsa, smälta, tänka och ... skriva? I vårnumret fokuserar Mellanrummet närmare på överföring och motöverföring, begrepp vars innebörd hänger nära samman med skapandet av allianser, och arbetet med psykoterapeutiska processer. Vill du som läsare bidra med manus? Låt tankar formas till skrift och dela med dig till en vidare läsekrets.